

VESTITORUL

Organ al Eparhiei române unite de Oradea și revistă de cultură religioasă.

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștefan Cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni.

Abonament:
Pe un an 120 Lei.
Exemplarul 5 Lei.

PARTEA NEOFICIALĂ

Penzia văduvelor.

Sinodul diecezan convocat prin circulara P. S. Sale episcopului dr. Valeriu Traian Frențiu, publicată în numărul 1/1926 al „Vestitorului”, se va întruni în ziua de 4 Mai cor. Pe lângă unele reforme spirituale și administrative diecezane se va discuta cea mai arzătoare problemă bisericească: ridicarea penziei văduvelor și a orfanilor de preoți dela ridicolele sume ce le primeau la o sumă din care să-și poată asigura măcar existența. Glasul unanim al tuturor preoților diecezani e: **că suntem gata la ori ce jertfă pentru încetarea rușinei de pe văduvele și orfanii noștri.** Frumos entuziasm, numai să nu-și piardă preoțimea însuflețirea, când va vedea jertfa ce i se cere. Resursele de alimentare ale fondului de penzii sunt așa de neînsemnate, încât numai prin o impozitare anuală foarte simțitoare a preoțimei s'ar putea ajunge la suma trebuincioasă pentru prevederea cu o penzie cinstită alor 5 preoți deficienți, 62 de văduve, 56 orfani de tată și 14 orfani de amândoi părinții. Iată propunerile ce s'au făcut:

A) Proiectul original, trimis tuturor partărilor de oficii protopopești, discutat în adunările districțuale. După acest proiect un preot deficient ar primi 1000 Lei lunar, o văduvă 500, un orfan 500, de la al doilea începând câte 200, lunar. După acest proiect un preot ar trebui să contribuie la fondul de penzii, după categoriile beneficiilor, cu 50 de Lei mai puțin decât în proiectul C.

Proiectul B). Preotul deficient ar primi 1500, văduva 1000, oricare orfan câte 500 lunar. Contribuția preoților ar trebui să fie după categorii: I. 200, II 300, III 400, IV și V 500, VI VII și VIII 600 de Lei lunar. Fiiiile cu pământ 200 lei lunar,

Proiectul C) după care un preot deficient ar primi 1500, o văduvă de preot 750, un orfan de tată 200, de ambii părinți: întâiul 500, dela al 2-lea câte 200 lei lunar. După acest proiect vor contribui preoții din categoria I cu 100, cei din categoriile următoare tot câte cu 50 de Lei mai mult, decât cei din categoria

VIII-a cu 450 de Lei lunar. Fiiiile cu pământ 100 de Lei lunar.

Vom vedea care dintre aceste proiecte va întruni sufragul preoțimii. Cu orientare mai amintim, că societățile de asigurare ne-au făcut oferte destul de avantajoase pentru asigurarea tuturor preoților în bloc. Pentru o sumă de asigurare de 100.000 Lei, pe 20 de ani ar fi a se plăti premii de asigurare anual între 4500 și 7000, la vârstă de 24-60 de ani. Alte societăți ne-au promis oferte și mai avantajoase.

În ori ce caz, preoțimea să se gândească, până la sinod, asupra celei mai avantajoase modalități de a putea asigura soarta orfanilor și a văduvelor noastre. Iar Mon. protopopi să vină în prezința sinodului la o consfătuire prealabilă, aducând cu sine și tabloul parohiilor lor împărțite pe categorii de venit. Cu voință unită vom birui răul.

Raportor.

Introducerea breviarului

Comisiunea spirituală în vederea apropiatului sinod diecezan s'a ocupat și cu introducerea recitării obligatorii a orelor canonice. Lucru bun în sine, dar, să vedem modalitățile.

Nu poate nega nimeni, că preotul trebuie să se roage mai mult decât oricine. Între rugăciunile lui însă primul loc trebuie să-l ocupe orele canonice, compuse de înțelepciunea Bisericii vechi. Considerând însă grijile omoritoare familiare și economice, cu cari se luptă preoțimea noastră în mare parte, introducerea sub păcat de moarte a recitării zilnice a orelor canonice, așa cum sunt ele, nu se poate recomanda cu sufletul liniștit; ar fi îngreunarea conștiinții multor preoți cu noi păcate, ceace nu poate fi scopul nimănui. Să nu se considere aceasta părere, ca opoziție făcătoare unui lucru bun care nobilitează și reînnoește sufletul: ea e mărlurisirea sinceră a unei păreri răzemată pe experiență.

După părerea mea modestă, nici compunerea unui breviar mai scurt pentru o singură dieceză nu poate fi ducătoare la scop. Ar trebui, să cază de acord asupra acestui lucru toate diecezele din provincia noastră metropolitană și astfel să se introducă

un breviar obligator aprobat de sinodul provincial și de Roma pentru toți preoții noștri.

Intrucât însă sinodul ar insista pe lângă introducerea obligatorie a breviarului: va trebui să ținem seama de următoarele: Actualele obiceiuri ale preoților noștri nu sunt potrivite. Foarte mulți nu recitează nimic; alții recitează numai psalmii, alții numai troparele și condacele. Nici recitarea de 10—20 minute nu mi-se pare convenientă. Conciliul provincial l. prescrie breviarul în mod obligator numai pentru canonici (cfr. Titl. II c. V. p. 2), iar pentru preoți numai recomandă recitarea (Titl. VII. c. II. p. b.); prescrieri pozitive deci nu avem nici aici, nici în sinoadele diecezane. Chiar Roma întrebată fiind cu privire la recitarea breviarului în biserica orientală, a răspuns: „*servetur consuetudo piorum sacerdotum*“.

În cursul războiului având ocaziunea a mă întâlni cu preoți gr. cat. din alte provincii bisericesti, am constatat, că de ex. în dieceza Muncaciului recitarea e obligatorie, dar totuși partea cea mai mare a preoților nu recita, fiindcă n'avea o prescriere clară a lucrurilor, ce sunt a se recita în diferite zile și sărbători.

Cea mai potrivită deslegare a chestiunii este cea ce am găsit în arhidieceza ruteano-catolică din Lemberg (Lwow). Sistemul lor a fost prelucrat de către călugării basilitani reformați și primit și introdus în mod obligator prin sinodul provincial din 1890—92

Sistemul acesta este următorul:

Se recitează numai cele din Orogier după un sistem de rotație.

Miezonoptorul atât de toate zilele, cât și cel de Sâmbătă, pe lângă psalmul 50, are în fiecare zi numai câte o stare din psalmi, urmând rugăciunile prescise, în fiecare zi. Ar fi o deosebire la *Miezonoptorul* de Duminică, care prelângă ps. 50 are prescise Canonul sf. Treimi, care în Orogierile noastre nu e tipărit, aici la fiecare vers se ia din acest canon numai o cântare și la sfârșit rugăciunea către sf. Treime.

La Mănecă exapsalmul se recitează în 6 zile, rămânând ca ps. ultim (ps. 142) să se reciteze și Sâmbăta și Duminica. După aceasta se citește ectenia cea mare, D-zeu e D-l sau Aliluia cu troparele zilei și a sfântului, ps. 50, apoi canonul către D. N. I. Hr. așa, încât *Luni* se zice cântarea I. pre Născăloarea . . . , Mărește sellele al meu și din canon cântarea IX; *Marți*: Cântarea II șcl. ca și *Luni* . . . ș. m. d. p. Urmează toată suflarea (ectirea psalmilor din orogier doxologia cea mică, în Dum. și Sărbători cea mare, ectenia: Să plinim rugăciunile noastre cu rugăciunea: „Bine este a se mărturisi D-lui..“

Orele se recitează în modul următor: Din cei 3 psalmi în fiecare zi câte unul alternativ, *Luni* și *Joi* primul, *Marți* și *Vineri* al 2-lea, *Miercuri*, *Sâmbătă* și *Duminică* al 3-lea; apoi celelalte prescise, cu alăta deosebire, că la ora întâi se recitează troparul și condacul zilei sau al înainteserbării (dacă suntem

înainte de o sărb. imp.) sau a sărbătorii, (dacă suntem după sărbătoare), la ora 3-a și a 9-a troparul și condacul sfântului zilei, la ora 6-a se recitează troparul și condacul hrămului.

La Inserat se recitează psalmii și rugăciunile din orogier din ectenii numai „Să plinim rug..“

La Dupăcinar dintre psalmi se recitează numai unul într'o zi, ca și la ore; canonul se ia dela paracelis, recitând *Luni* cântarea I și IX, *Marți* II și IX șcl., iar după canon Sfinte D-zeule șcl. Tatăl n., condacul sfântului sau a înainteserbării sau a sărbătorii care a trecut; celelalte din *Dupăcinar*.

După acest sistem rugăciunile dela mănecă se recitează perândat, în fiecare săptămână câte una și anume aceea, care corespunde cu evglia învierii din Dum. precedentă, spre ex. evglia 8, rug. 8. Rugăciunile dela însărat după gl. din octolii, ex. gl. I. rug. I. Astfel fiecare preot va ști, care e evglia învierii și glasul la ordine. Aceste dela însărat se pot împărți și pr săptămână adică în fiecare zi una, iar cele dela mănecă și câte 2 la zi, Sâmbăta și Duminica se pot recita aceleași rugăciuni (a 11 și 12-a.

Recitarea orogierului în modul arătat ține cam 45—50 min. la zi ceea ce cred, că fiecare preot ar putea jertfi cu ușurință pentru acest scop nobil din timpul său.

Cred, că numai în forma aceasta s'ar putea introduce și la noi breviarul fără îngreunarea preoțimii și a conștiinței ei. Din parte-mi n'aș obliga însă nici în acest caz *sub păcat de moarte*, cum cer unii preoți, — pentru că din experiență pot să spun, că sunt cazuri și împrejurări, când prelângă toată bună voința nu se poate recita după dorință.

Către toate aceste mai adăog, că dacă viitorul sinod vrea cu insistență să oblige la recitarea orogierului, după părerea mea modestă, ar fi foarte bine să se facă deosebire între preoții actualminte în funcțiune — și între viitorii preoți. Pre cei dintâi aș crede să-i oblige sinodul numai la minimul posibil, p. e. recitarea zilnică a rugăciunilor dela utrenie dimineața și dela însărat seara; căci trebuie să între în obiceiul și în sângele omului orice lucru nou și neobicinuit, fie el cât de frumos și folositor. Cât pentru viitorii preoți, ar fi să reciteze în seminarile teologice la anumite ocaziuni, (p. e. exercițiile spirituale) după sistemul, cel va afla sinodul cu cuviință să-l introducă; după ce fiecare va ști bine, că la ce ocaziuni ce are de recitat, vor putea fi obligați cu mai multă ușurință la recitare și ei înșiși vor face-o cu mai multă plăcere.

Mi-am ținut de datorință să-mi expun sincer părerile cu privire la chestia aceasta. Rămâne, ca sinodul să cumpănească bine și să mediteze adânc și serios asupra hotărârii ce va lua, ca ea să fie nu spre îngreunarea, ci spre mângâierea și întărirea conștiințelor, și pentru învierea unei vieți sufletești, care, să aducă roade bogate.

Carci-mari, la 10 Aprilie 1926.

Ludovic Vida,
paroch II.

Manevre prozelitiste în județul Arad.

Urmează comuna unită *Chereluș*, despre care să scrie în „Bis. și Școala“ următoarele: „La Chereluș, tot în jud. Arad, altă realitate: „Vr'o 80 capi de familie s'au prezentat, zilele trecute, la preotul unit ca să-i declare trecerea. Preotul a fugit din năntea lor la Oradea, la episcopie sau aiea, numai ca să-i zădărnicească. Dar nu-i va zădărnici, deoarece *hotărârea curată: creștinească și românească* a poporului va trece peste toate uneltirile papistășești dela Oradea și dela Blaj“!... Atât. Să vedem dar hotărârea curată, creștinească și românească a poporului! Să privim realitatea și adevărul în față! Să vedem cari sunt uneltirile papistășești și să vedem și uneltirile ortodoxe... Celilorum să constate și să aleagă adevărul.

În 6 a luni curente m'am prezentat, ca preotul misionar al diecesei noastre, în parochia noastră unită *Chereluș*, unde am stat și în 7 și 8. În 7 a fost aici o mare sărbătoare votivă, când am ieșit cu întreg poporul la sfințirea țarinei. Avem aici un popor unit aproape la trei mii de suflete, purtând un costum național român foarte frumos, împodobit și pronunțat românesc. În comună se vorbește numai românește și încă foarte bine și curat. Poporul este deștept și iubitor de biserică. Pocăiți în această comună nu se găsesec nici de leac.

Prin această prismă privind comuna *Chereluș* interesele naționale românești și interesele bisericesti morale și culturale se prezintă destul de bine și sunt la un pedestal destul de perfect, așa încât ar crede omul, că nu e nevoie să intervină ortodoxia statului, nici din punct de vedere național-român, dar nici din punct de vedere bisericesc, moral și cultural. Cu toate acestea însă ce se întâmplă?

Credincioșii uniți din *Chereluș*: Ilie Morar, Vasile Vale, Silviu Ciurdariu, Teodor Berar, Vasile Ardelean merg la piață la Ineu, unde să întâlnească cu părintele ortodox *Cociuban*, care e paroh în *Ineu* și care le ține următorul discurs: „Așa-i că voi nu aveți biserică în *Chereluș*? Biserica voastră s'a dărâmat și acum preotul vostru v'a impus dări mari și voește cu tot prețul să vă zidească biserică! Voi însă să treceți la ortodoxie și veți scăpa de povara grea a repartiției ce vă apasă greu, și fiind voi ortodoxi vi să va face biserică fără să plătiți voi un ban“!... Ce nobilă propagandă! Nu-i mirare că și-a găsit la moment apostolii și misionarii în persoanele țărănilor Vasile Vale, Silviu Ciurdar și Teodor Caili, cari venind acasă dela piață au vestit prin *Chereluș* vestea cea bună cu edificarea bisericii fără cheltuieli. S'au făcut agitații mari, s'a bătut toba în sat să se adune întreg poporul, că doar e vorbă, că li se va face biserică și ei nu vor da nici un ban! Părintele ortodox *Cociuban* din *Ineu* le esoperează credincioșii

lor: Vasile Vale, Teodor Berar și Silviu Ciurdariu din *Chereluș*, la primăria din *Chișineu*, un act oficial de întrunire pentru a discuta și a lua hotărâri cu privire la trecerea la ortodoxie. Iată și acest act oficial, ca o dovadă grăitoare a administrației de azi:

„Regatul României. jud. Arad. Pretura plasei *Chișineu*. No. 242. Februarie 2, 1926. Postul de jandarmi și primăria comunei *Chereluș*. Vă fac cunoscut că am autorizat pe locuitorii Vale Vasile, Berar Teodor și Ciurdar Silviu de a se întruni cu alți locuitori și a discuta și lua hotărâri în ce privește trecerea la religionea dominantă a Statului. Locuitorii numiți mai sus au însă obligațiunea de a aviza postul de jandarmi de ziua și locul, unde au a se întruni și la care întruniri va lua parte și șeful de post spre a nu se discuta alte chestiuni. Pretorul plasei *Chișineu*: Spacoviciu Vasile“.

Așa glăsuiește autorizația pretorelui de plasă *Spacoviciu*! Ce frumoase vremuri și într'adevăr pline de glorie pentru religionea dominantă a statului român! Uneltirile aceste cred, că întrec și pe cele papistășești!

Însă toate să schimbă. Uniții din *Chereluș* s'au întrunit atunci în pripă vreo 40 persoane, (iar nu 80 de familii cum scrie „Bis. și școl.“) și au cerut dela preotul nostru de acolo termen pentru trecere, Preotul le-a dat termenul cerut și i-a așteptat să facă declarațiile de trecere, însă zădărnice a fost așteptarea lui, că nici unul nu s'a prezentat pentru a face declarație de trecere. Ba ce e mai mult, corifeii propagandei ortodoxe: Vasile Vale et comp. s'au prezentat preotului nostru de acolo și s'au rugat de iertare spunând, că nu vor mai asculta de amăgirile preotului ortodox *Cociuban*, care i-a condus și la *Arad* la *Preasfinția Sa Grigorie al Aradului*, care le-a spus că de primit îi primește dacă trec la ortodoxie, însă biserică nu le face! Astfel credincioșii noștri din *Chereluș* după multele alergări în dreapta și în stânga au ajuns la convingerea, că dacă vreau să aibă biserică trebuie să și-o zidească ei.

Deja s'au și apucat de lucru. Cărămida și foarte mult material au la fața locului. Din repartiție pe credincioși s'a încasat până acum patru sute mii lei, care sunt depozitați la Bancă. Incasările încurg regulat, așa că de prezinte sunt ocupați cu edificarea bisericii și până în prezent nici unul dintre credincioșii noștri din *Chereluș* nu s'a prezentat pentru a face declarație de trecere la ortodoxie.

Aresta este prin urmare purul adevăr în chestia mult trimbițată a trecerilor la ortodoxie din *Chereluș*. În numărul viitor voi continua cu *Nadășul*.

Arad, la 10 Aprilie 1926.

Ioan Turdean.

Pe ce se razimă

primatul de jurisdicție al episcopului dela Roma.

II. Primatul Papilor în istorie.

(Urmare din No. 7—1926).

Sinodul din Calcedon. — Canonul 28.

Sinodul din Calcedon a dat și 30 de canoane, între cari și celebrul canon al 28-lea, care regula situația juridică în Orient a scaunului din Constantinopol. Sinodul al 2-lea din Constantinopol (381, devenit apoi mai târziu ecumenic prin recunoașterea lui și de către papi) introdusese deja, ca un fel de independență și autonomie a Orientului față de Roma, sistemul sinodal diecezan, adică, că dela sentința unui sinod compus din episcopi și metropoliții unei dieceze politice sub prezidiul metropolitului sediului diecezan-politic (exarh), să nu mai fie apelată la altă autoritate bisericească. Evident că prin acest canon orientalii încearcă să pareze supremația Romei. Dar nu le reușește, pentru că Papii și Apusul n'au recunoscut niciodată acest canon al sinodului ecumenic II din 381.

Constantinopolul, ajuns mare și tare prin faptul că dela Constantin deveni capitală de imperiu, se nizuie și ajunge și bisericește la rangul ierarhic ce i compete ca unei cetăți imperiale. La început o simplă episcopie, râvnește încurând la drepturile exarhului din Heraclea (dieceza politică a Traciei, la 381), mai apoi la întâietate peste întreg Orientul (451 cu ocazia sinodului din Calcedon). Că acesta e adevăratul înțeles al canonului 28 dela Calcedon, că aceasta a fost intențiunea Părinților orientali cari l-au aprobat, apare clar din cele ce spune canonul despre drepturile patriarhului din Cp.: Constantinopolul e Roma nouă, are deci drepturi după Roma veche; având deci dreptul să hirotonească pe metropoliții din fruntea provinciilor Pont, Asia, Tracia și pe episcopii regiunilor barbarice dependente bisericește de aceste. Precum vedem deci canonul 28 vrea să dea Constantinopolului același rol în Orient ce-l avea Roma cea adevărată în Apus.

Delegații Papii Leon, disconii Lucentius și Paschasinus prea jeloși de drepturile de supremație ale Romei vechi, pe cari sinodul nu le nega întru nimic, ba prin faptul că cere aprobarea canonului 28 dela Papa Leon, le recunoștea din nou, — și poate neînțelegând bine intențiunea sinodului, protestează cu lărie împotriva „acestei umiliri ce i se face scaunului apostolic în prezența noastră“, cer anularea hotărârii luate „altfel vor ști ce se refereze episcopului apostolic, care este capul întregii Biserici și care va ști cum să judece aceasta injurie ce i s'a adus scaunului său, și aceasta resturnare a canoanelor.“¹⁾

¹⁾ Vezi Mansi, tom. VII, p. 454.

Sinodul s'a închis deci cu un protest al delegaților papali împotriva presupusei violări a drepturilor Romei.

După încheiere părinții adresează Papii o foarte măgulitoare scrisoare, în care, între altele, își exprimă grațitudinea față de Papa, că și-a împlinit misiunea de-a învăța toate neamurile, că el a venit la ei și că a fost interpretul credinței fericitului Petru, pe care a dus-o la biruință prin epistolele sale. Ei erau de față 520 de episcopi „pe cari tu (Papa) ne-ai condus cum conduce capul membrele“. „Dioscor, și-a primit pedeapsa pentru că a cutezat a-l rehablita pe Eutihie în demnitatea de care tu l'ai despoiat, ba mai mult, în nebunia sa a cutezat a-l amenința pe cel ce Domnul l-a pus păzitor al viei sale și a-i excomunica pe acela a cărui misiune e de-a ținea împreună trupul Bisericii.“¹⁾

Așa vorbesc Părinții sinodului din Calcedon către Papa, plini de respect, și recunoscându-i misiunea de cap al Bisericii. Dar cuvintele prin cari cer întărirea canonului 28 sunt și mai clare. Ei spun, că sinodul a luat și câteva hotărâri cu privire la ordine și disciplină în Biserică, între altele ei au consfințit prin votul lor obiceiul introdus de mult, că episcopul Cpolului să hirotonească metropoliții celor trei dieceze politice din Răsărit: Asia, Pontul și Tracia; prin aceasta ei au consfințit numai canonul (5) adus de cei 150 de părinți (la 381 în Cp.), ca Cpolul să aibă locul al doilea în cinste; au făcut aceasta știind că întreaga strălucire a razei apostolice e la Roma, dar ea va face ca și Cp. să beneficieze din aceasta rază“ au făcut aceasta deși legații au protestat, dar cu gândul că Papa trebuie să aducă tot binele, fie pentru credință, fie pentru ordine. „Te rugăm să cinstești cu întărirea Ta aceasta hotărâre, și precum noi ne-am conformat în cele bune Ție care ești capul, așa și Capul să îplinească fiilor ceea ce cade“ „ke osper imis ti kefali tin en tis kalis simfonian iseninóchamen, uto ke i korifi tis pesin anaplirosi to prepon“²⁾.

Care va să zică sinodul orientalilor adunați la Calcedon numește expressis verbis pe Papa cap; ce se mai poate schimba în aceasta mărturisire clară, nu înțeleg. De altfel n'au lucrat Orientalii la acest sinod conduși de Papa și de principiile lui? N'au aprobat sentința lui adusă mai înainte? În urmă îl numesc și recunosc de cap. Cred că dovedirea e deplină. Incerce răuvoitorii se explice cuvintele altfel.

Impăratul Marcian încă însoțește scrisoarea sinodului de o scrisoare a sa, rugându-l pe Papa Leon, să întărească canonul: „dignetur sanctitas tua etiam huic parti proprium adhibere consensum“.³⁾ Anatolie epi-

¹⁾ cf. Inter S. Leon. Epist. 98, 1.

²⁾ Inter S. Leo. Epist. 98, 4.

³⁾ ibid. Epist. 100.

scopul Cpolului scrie în termeni rugători, cerând întărirea acestui canon: „onoarea ce-ar face prin această Papa Constantinopolului să o considere a sa, căci de mult are grije sf. Scaun apostolic al Romei de biserica din Cp.” Anatolie se cam plânge de legați, cari au cam disconziderat scaunul din Cp., considerându-l de nimica, dar el a dat Papii, în legați, toate onorurile ce i-se cuvin, de aceea speră că va întări canonul 28, *căci tatăl scaunului din Constantinopol e scaunul din Roma.*¹⁾

Papa Leon răspunde mai întâi împăratului Marcian, îi mulțumește pentru ajutorul ce l-a dat întru restabilirea unității credinții conturbate de Nestorie, Eutihie și Dioscor. Cele hotărâte în ale credinții le aprobă, dar nu poate aproba nici decum ambițiunile lui Anatolie, care, suspect în hirotonire, trebuia să se mulțumească că a ajuns episcopul cetății imperiale, nu să mai dorească a fi mai mare decât cei mai întâi decât el. Dorința lui e și împotriva canoanelor satorite de cei 325 Părinți la Nicea, după cari al doilea scaun e Alexandria, al treilea Antiochia.²⁾ Tot așa scrie Papa și *Pulcheriei.*³⁾ Epistola către Anatolie⁴⁾ e cu mult mai aspră; Papa pășește aspru pentru apărarea sistemului metropolitan în Orient și pentru drepturile scaunelor patriarhale tradiționale: Alexandria, Antiochia și Ierusalim. Papa nu apără deci întru atâta drepturile sale, pe cari sinodul nu le ataca de loc, ci mai mult pe cele ale scaunelor orientale, căci el, cum zice într-o scrisoare a sa, *poartă grija tuturor bisericilor.*⁵⁾

Sinodului nu-i răspunde Papa decât cu foarte mare întârziere, încât împăratul Marcian trebui să-l solicite pe Papa, căci ereticii eulihiani, în lipsa aprobării papale, nu voră să se supună hotărârilor dogmatice aduse de sinod⁶⁾. În urmă, la 21 Martie 453, Papa răspunde sinodalei în termeni foarte amari, reprobând și cassând tot ce s'a hotărât împotriva canoanelor satorite la Nicea cu privire la rangurile scaunelor apostolice⁷⁾.

Papa deci s'a opus unei organizații bisericești în Răsărit în jurul Constantinopolului ca și cap. Azi și istoriografi și canoniști catolici, ca Duchesne și Batiffol, sunt de părerea, că acest fel de organizație i-se putea concede Orientului, în schimbul unei recunoașteri formale, în scris, a supremației papale peste Biserica întreagă⁸⁾. Lucru ce nu era greu de loc pe acele vremuri; Papa Ormisda obținuse la 515 o astfel

de formulă. Și cine știe dacă o astfel de aranjare nu oprea de tot schisma definitivă de mai târziu.

Fapt e însă că pe vremea sinodului al patrulea ecumenic, Răsăritul întreg vede și recunoaște în Papa pe urmașul sf-lui Petru și capul Bisericii universale.

Anatolie însuș, patriarh al Constantinopolului amenințat de Papa cu excomunicare pentru ambițiunea sa lumească, se supune papii cu umilință, zicând că el nu poartă de loc vina pentru canonul 28 dela Calcedon, căci clerul constantinopolitan, susținut de ceilalți episcopi răsăriteni, s'a ambiționat să i se de-a Cpolului cinstea de-a fi al doilea scaun după Roma. Afară de aceea toate au fost supuse înaltei aprobări a Papii, și numai într'atâta aveau valoare întru cât Papa le va fi aprobând.¹⁾ Nici n'a fost admis canonul în colecțiunile oficiale decât numai dela sinodul trullan în urmă (692), când Răsăritul se depărtase de obinele cu sufletul de Apus.

Incheiere.

Am mai putea urma cu expunerea istoricului primatului papal, arătând raportul dintre aceste două mari scaune, Roma și Constantinopolul, ajunse se joace un rol așa de însemnat în istoria Bisericii lui Hristos și a lumii creștine. Dar n'o facem. Cele expuse în acest studiu sunt de ajuns să arate, că primatul episcopului roman, întemeiat pe primatul sf.-lui apostol Petru cuprins în Evanghelii, a fost recunoscut și deprins în toate veacurile dela începutul creștinismului și până în veacul V, când e recunoscut de împărați și sinoade, deprins cu multă putere de conștiință decatre episcopii Romei. Și că acest primat nu se razimă, cum le place multora să crează, pe întâietatea de capitală a imperiului, deși aceste două lucruri: Roma capitală de imperiu, Roma sediul central al creștinismului universal, din o preaințeleaptă preorânduire a Provedinței divine concad, ci pe textul clar al acelor cuvinte cuprinse în Evanghelie: „*Tu ești Petru și pe aceasta piatră voi zidi Biserica mea și porțile iadului nu o vor birui pe ea;*”²⁾ și „*Paște oile mele, paște melușșii mei*”³⁾. Dacă Grecii [dela Constantinopol și mai târziu dela Fanar, visători ai unei supremații grecești peste lumea întreagă⁴⁾, au început, dela Folie încoaci, să se opună acestei orânduiei stabilite și intenționate de Hristos, au făcut-o orbiți de patima mândriei și-a fuduliei omenești și naționale. S'au opus rânduiei lui Hristos care nimic n'a avut mai tare la inimă, decât ca *învățăcel și credincioșii săl să se iubească unli pe alși*⁵⁾, să fie

¹⁾ ep. cit. 3, 4.

²⁾ cf. Jaffé 484.

³⁾ ibid. 482.

⁴⁾ ibid. 483.

⁵⁾ v. Jaffé 500: „sollicitudini meae quam universali Ecclesiae omnibusque ejus filiis debeo”; „curam Ecclesiae universalis habemus”, — către monahii din Cp.

⁶⁾ v. Inte. S. Leon. Epist. 90.

⁷⁾ v. Jaffé, 490

⁸⁾ cf. Batiffol, Siège apostolique, p. 617.

¹⁾ cf. Inter. S. Leon. Epist. 132 (din April 454) . . . cum et sic gestorum vis omnis et confirmatio auctoritatis vestrae beatitudinis fuerit reservata” ibid. 4.

²⁾ Mt 16, 18—19.

³⁾ Ioan, 21, 15, 16, 17.

⁴⁾ Vezi aspirațiunile lui Kerularie la istorici.

⁵⁾ Io, 15, 12.

o turmă și un păstor¹⁾, și cel ce va fi între ei mai mare să fie tuturor slugă.²⁾ Astfel au dus Grecii dela Bizanț în rătăcire și pe alții făcându-i să păcătuiască împotriva lui Hristos și a unității Bisericii.

Noi Români am ajuns în schisma orientală în urma evoluției istorice: după împărțirea imperiului roman într'un imperiu de apus și altul de răsărit, mai ales pe vremea lui Teodosie și Gratian (378), teritoriile locuite de noi, elementul daco-roman orientat, au ajuns în sfera de influință a Bizanțului, deși Papii, cu mare greutate, reușiră să susțină autoritatea și supremația lor peste noi Români până în veacul al IX-lea.³⁾ Pe vremea lui Fotie, care începu răsăritul și a lui Cerularie, care o desăvârși, noi ajunsesem, politicește, de-abinele în apele Răsăritului. Amănuntele trecerii noastre la ritul bizantin și la schisma grecească rămân a fi studiate pe baza izvoarelor și-a documentelor de-atunci. Unirea dela Lyon (1274) și cea dela Florența (1439), deși iscălite și primite și de noi, au rămas fără rezultat. Abia la 1700 Români din Ardeal ajung să se unească din nou cu matca originii și-a religiei lor, cu Maica Romă cea eternă, care, după Hristos, nu mai e a lui Cesar, ci a Papilor și-a creștinismului întreg.

Ura sârbo-grecească a făcut ca parte a Românilor uniți să se lapede de unirea cu Roma, rămânând numai jumătate din Români ardeleni și pe mai departe credincioși legii strămoșești romane. Dar aceștia au fost și sunt de-ajuns, să arate tuturor, foloasele naționale și culturale ale unirii și să formeze chiagul necesar pentru pregătirea celui mai mare act național cultural și politic, care va fi *încoronarea tuturor străduințelor culturale, naționale și politice* ale neamului nostru: unirea desăvârșită în religie cu frații noștri romani din Apus, cu păstrarea însă a fondului nostru sufletesc special format în cursul vremii. Așa prezintă rolul nașunii noastre în viitor și distinsul scriitor francez dela București, d. Leon Thévenin în romanul său: *La robe sans couture* (Paris, ed. „La vrate France”, 7 fr. 50 c.).

De fapt, actul unirii noastre cu biserica Romei ar fi supremul și cel din urmă pas spre occidentalizarea României, cel mai mare și mai decisiv pas spre apropierea de cultura apuseană. Roadele politice și culturale ale acestei uniri nici că se pot întrezări toate: România ar deveni cel mai de seamă stat în Răsărit, ar deveni aievea stat conducător în Răsărit și Balcani; frații din țările catolice ale Apusului ar sprijini toate aspirațiile ei, ba dat fiind numărul însemnat de catolici în toate țările lumii, am avea sprijin și simpatie pretutindenea. Prin sprijinul bisericii catolice România ar putea ajunge și la misiuni și colonii externe; prin catolicism ne-am salva și frații din țările străine (Balcani).

¹⁾ Io. 10, 16.

²⁾ Mc. 9, 35.

³⁾ Vezi aici p. 20 urm. ce zice Ducial, Xenopol ș. a.

Roadele culturale pentru neam și biserică nu se pot spune: Am avea un cler cult, moral, instruit, la nivel, așa cum se cade pentru o națiune de 18 milioane, am avea școli unde s'ar face educație morală și religioasă sănătoasă; mănăstirile noastre frumoase, istorice, s'ar împopula și s'ar deștepta iar la nouă viață clerul nostru monahal; un nou suflet de viață ar trece peste toată românimea. Biserica noastră ar primi rol important în sinul Bisericii universale, ar primi 2—3 cardinali, și-ar avea rol decisiv în chestiunile bisericești internaționale. Prin catolicism am intra în concertul statelor mondiale la rolul ce ni se cuvine. Așa tot balcanici rămânem și orientali.

Și toate acestea s'ar putea obține așa de ușor! Fără de nici o jertfă, nici măcar de conștiință, fiind vorba numai de *revenirea la adevărata și vechea credință ortodoxă*, ce s'a crezut și predicat în Biserica lui Hristos înainte de desbinare. Nici fir de păr din cap nu ni s'ar clătina, nici schimba! Am rămânea cu aceiași organizație bisericească, patriarh, aceiași metropoliți, aceiași episcopi, preoți, tot. Seminariile ni-s'ar curăți și ridica, știința teologică ar înflori. Aceiași limbă, același rit, aceleași obiceiuri, același câlindar, același rol al laicilor în conducerea bisericească. Totul ne-ar putea rămânea. Roma nu ne cere nimic, numai *unitate de credință în cele dogmatice*. Atât, celelalte sunt în bunapăcerea noastră. Chiar și autonomie bisericească, cât de largă, am primi. Și aceasta nu pentru că Roma vrea să ne îndulcească, ci pentru că Roma se mulțumește cu unitatea credinței. Roma nu are nevoie de noi, noi avem nevoie de Roma. Ea nu ne cere nici banul, nici sufletul, ne cere să fim creștini după dorința inimii lui Hristos: un Dumnezeu, o credință, un botez, — o turmă și un păstor. Ni-se cere să zicem numai cu celebrul convertit rus, filozoful *Vladimir Soloviev*: „*Ca membru al adevăratei și venerabilei Biserici ortodoxe orientale (române), care nu vorbește prin gura unui sinod anticanonic nici prin a unor juncționari ai puterii seculare, ci prin gura marilor ei Părinți și învățători, eu recunosc de judecător suprem în materie de credință pe acela, pe care l-au recunoscut sf. Ireneu, sf. Dionisie cel mare, sf. Atanasie, sf. Ion Gură de Aur, sf. Ciril, sf. Flavian, fericitul Teodoret, sf. Maxim Mărturisitorul, sf. Teodor Studitul, sf. Ignatie, ș. a., adică pe apostolul Petre, care trăiește în urmașii săi și căruia nu înzadar i-a zis Domnul: Tu ești Petru și pe aceasta piatră voi zidi biserica mea și porțile iadului nu o vor birui pe ea, ție-ți voi da cheile împărăției cerurilor, și orice vei lega pe pământ va fi legat și în cer și orice vei deslega pe pământ va fi deslegat și în ceruri.*”¹⁾ Eu m'am rugat pentru tine să nu scază credința ta: și tu, după ce te vei fi întors,

¹⁾ Mt. 16, 18—19.

intărește pe frații tăi.¹⁾ Paște mieluseii mei, paște oile mele.²⁾ Tu vino după mine.³⁾

Putea-vom zice și noi încurând așa? Putea, de vom avea umilință, credință, dragoste, și de vom fi adevărați creștini. Cca ce e cu neputință la oameni, e cu puțință la Dzeu. Căci nu e cu neputință la Dzeu nici un lucru. Unirea bisericilor e o dorință vie a inimii lui Isus, El a zis că după ce se va înălța, pe toți îi va trage la dânsul. De ne-ar trage și pe noi cu legăturile dragostei și ale credinței! Pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm!

Jubileul de 50 ani de existență a reuniunii de cântări „Hilaria“

Suntem rugați a publica următoarele:

În mijlocul evenimentelor sgomotoase ale zilelor noastre, reuniunea de cântări „Hilaria“ din Oradea cea mai veche instituție culturală în Bihor, în tăcere dar cu multă asiduitate se pregătește pentru concertul jubilar, ce-l va aranja la 9 Maiu 1926 în „Cercul Catolic“ din prilejul aniversării de 50 ani a existenței sale.

Aceasta serbare jubilară va trebui să constituie o nouă etapă de progres cultural în județul Bihor și va avea darul totodată să evidențieze și contribuția, care a dat o Bihorul la manifestarea culturală a Ardealului în trecut.

Chiar pentru aceea nu ne îndoim, că publicul românesc va participa la aceasta serbare jubilară în mod impunător, dând dovada, că știe să aprecieze activitatea unei societăți corale cu un trecut așa frumos ca a „Hilariei“.

Îndeosebi apelăm la preoții și învățătorii noștri dela sate, cari în trecut manifestau un interes viu față de reuniunea noastră, care prin concertele ce le aranja, era un prilej și un loc de întâlnire pentru toți Românii de bine! Sperăm deci, că pe lângă publicul din Oradea și acel din provincie se va născuți să asiste la această serbătoare înălțătoare.

Programul concertului va fi foarte bine ales; între punctele programului va figura și piesa corală: „Mama lui Ștefan Cel Mare“ de maestrul Gh. Dima cu acompaniamentul de orchestră.

Dirigentul corului este harnicul nostru dirigent N. Firu, care este o cheazășie pentru reușita acestui concert!

Românii noștri de bine din Oradea și jud. Bihor sunt atât de numeroși, încât n'am putea pe fiecare să-l invităm aparte, — drept aceea invitări speciale nu se fac, ci pe calea aceasta să se considere invitat tot publicul românesc.

¹⁾ Lc. 22, 32.

²⁾ Io. 21, 15 - 17.

³⁾ Io. 21, 19, 22. cf. Soloviev La Russie et l'Église universelle, p. LXVI.

În săptămâna viitoare vom publica programul amănunțit al concertului jubilar.

Să sperăm, că publicul nostru românesc va ști să aprecieze străduințele noastre desinteresate și curate, desfășurate pentru propășirea cultivării cântării românești! Comitetul reuniunii de cântări

„Hilaria“

CRONICA.

□ □ □

— *Conferințele religioase.* Dum. în 21 Febr. a vorbit Cl. dr. Nic. Flueraș cu un desăvârșit succes despre deosebirea celor două morale, creștinească și laică. Tot aici trebuie să remarcăm debutul reușit cu un imn religios cântat cu un deosebit simț de către elevii gr. cat. dela școala normală de fete.

Duminică în 18 cor. va vorbi d. prof. Gh. Barna despre *viața și opera sf. apostol Pavel*. Dum. în 25 d. inspector Simion Gocan despre *filosofia budhistă la lumina creștinismului*. Ambele conferințe vor fi însoțite de un program artistic deosebit de bogat. Cu aceasta, conferințele se vor închide pentru acest an.

Misiuni la Cihei. În 24—25 Martie, s'au ținut misiuni populare în comuna Cihei de către Mgr. dr. Gr. Pop și Revs Gh. Mator. După cele 10 predici au primit ss. Taine 151 credincioși. S'a înființat și Reuniunea Mariană cu 28 membri fondatori, 20 pe viață și 58 ordinari.

— *Sfințiri de clopote.* La Florii s'au sfințit în Șimand (jud. Arad) 2 clopote mari (unul de 600 altul de 400 chlgr) cumpărate din dăruirile benevole ale credincioșilor de acolo, cu suma de 280.000 Lei. Pentru sfințirea lor a fost delegat Păr. Ion Turdean, misionarul diecezei. Au fost de față toți credincioșii uniți și o mare mulțime de creștini ortodocși neuniți.

Tot la Florii s'a sfințit un mare clopot (de 500 kg) și la Șiria din partea Mgr.-lui dr. Grigorie Pop, clopot cumpărat din contribuțiile benevole ale credincioșilor. Festivitatea a decurs cu mare solemnitate.

— *Necrolog.* Nr. 691/26 of. Cu durere comunității cler diecezan, că On. Ioan Popp, preot în Păulești a repausat în Domnul în ziua de 14 Martie crt. în anul al 63-lea al etății și 39-lea al preoției. În veci amintirea lui!

BIBLIOGRAFIE.

□ □ □

A apărut *Primatul papilor în istorie*, studiu istorico-dogmatic, de Păr. Aloisie L. Tăutu, profesor doctor în teologie. Un volum de 224 pagini, cu 40 de Lei la Seminarul teologic gr. cat. din Oradea. Un studiu folositor pentru orientare în chestiunile religioase ortodoxo-unite. Se trimite cu rambursă. Sunt puține exemplare.

-- *La luptă dreaptă, de Nicolae Colan* profesor la Academia teologică „Andreiană” din Sibiu. Un manual pentru combaterea sectelor. Cuprinde multe neexactități cu privire la catolicism și papalitate. Prețul 15 Lei. Editura „Revistei teologice” Sibiu.

Cărțile bunului creștin No. 4: Darul lui Dumnezeu, No. 5: Adevărata fericire, colecție scrisă de d. Iuliu Maior, profesor în Blăj. Prețul câte 6 Lei. Broșuri foarte folositoare pentru toți creștinii: intelectuali, popor și elevi. Preoțimea să le recomande tuturor.

TIPIC.

18 Aprilie. *Dumineca Mironosițelor*, v. 2.

Sâmbătă la însărăt pe 6. ale inv. 3 și ale Miron. 3. Măr. Și acum din Pentec. Intrat. Prohim. zilei. Stihovna învierii cu Măr. Și acum. „Ziua învierii v. 5. Trop. inv. v. 2. Mărire: Iosif cei cu bun chip... Și acum Mironosițele... Opust.

Duminecă la Mănecat, Trop. ca Sâmbătă. Sedelnele, antif. șcl. toate ale Duminecii din Pentec. șcl. Evangh. inv. a 4-a Catav. inv. șcl. toate cum se arată în Pentec.

La Sf. Liturghie. Fericirile dela cânt. a 6-a din canonul duminecii. După intrat. Trop. inv. Măr. Și acum. Condacul Duminecii. Apost; și Evangh. Duminecii a III-a după Paști a Mironosițelor. La Axion: Luminează-te șcl.

La însărăt pe 6 ale Pentec. 3 și ale Mineiului (19 Aprilie S. Ioan Pust;) 3. Măr. Și acum. din Pentec. Stihovna cu Măr. Și acum. din Pentec. Trop. Iosif cei cu bun chip v. 2 Opust.

23 Aprilie, *Vineri, S. Martir Gheorghe*. Unde e harul bisericii se ține Litie.

Joi la însărăt pe 6 cu Măr. Și acum. din Mineiu. Intrat. Prohimenul zilei. Paremi Stihovna cu Măr. Și acum din Mineiu Trop. sărbătorii. Măr. Și acum. a Născ. v. 4

Vineri la Mănecat. Trop. ca Joi. Sedelnele. sărb. din Mineiu. Polieleu cu Pripelele sărb. Antif. v. 4. Prohimenul sărb. Evangh. dela Marcu CXXI St. 12 (v. Marți săpt. XII. dela In. S. Cruci). Catav. inv. Lumin. cu Măr. Și acum. a sărb. din Mineiu. La laude stihirile din Mineiu Măr. Și acum. Preabinecuv. Doxologia.

La Sf. Liturghie. La intratul mic. a Născ. dela cânt. a 6-a din Condacul sărb. După intrat. Trop. cu Mărire și acum. Condacul Sfântului din Mineiu. Apostolul și Evangh. sărb. din 23 Apr. șcl.

La însărăt, (24 Aprilie S. Sava și Elișa) pe 6 ale Sf. din Mineiu 3 și ale Pentec. (Vineri a III-a săpt.) 3 cu Măr. Și acum Stihovna cu Măr. Și acum din Pentec. Troparul sfântului din Mineiu. Măr. Și acum. a Născ. v. 4.

25 Aprilie. *Dumineca a IV-a după Paști a Paralticului*, V. 3. *Sfințirea holdelor*.

Sâmbăta la însărăt pe 6, ale inv. 3 ale Paraltic. 3. Măr. Și acum. dogm. v. 3. Intrat. Prohim. zilei. Stihovna inv. o stihiră, apoi Stihirile Paștilor. Măr. Și acum, ziua inv. v. 5. Trop. inv. v. 3 Măr. Și acum a Născ.

Duminecă la Mănecat. Trop. ca Sâmbătă șcl. toate ale inv. din Pentec. Evangh. inv. a 5-a Catav. inv. șcl. ca în Pentecostar.

La Sf. Liturghie. La intrat mic Mărire și acum. a Născ. dela cânt. a 6-a din Canonul Duminecii. După intrat Trop. inv. v. 3. Măr. Și acum. Cond. Duminecii -- Apostolul și Evanghelia Duminecii a IV-a după Paști, șcl.

La însărăt (26 Aprilie S. Vasile) pe 6, din Pentec. 3 și din Mineiu 3. Măr. Și acum din Pentec. Troparul inv. 3 Opust. Misă.

„Tipografia și Librăria Românească” Oradea.

Schițe de predici.

A) *Dum. Purtătoarelor de măr.*

„Nu vă spăimântați. Pe Isus Nazarineanul cel răstignit îl căutați. S'a sculat nu este aici”. (Marcu XVI, 6).

Intr. Ce deosebire între epitalul celor mari și alui Hristos! „Aici odihnește”, „Nu este aici, s'a sculat”!

Tract. I. Iaviera lui Isus este dovada dumnezeirii lui. Și-a arătat d-zeirea și în viața pământească: „Spargeți biserica aceasta”. (Marcu XIV, 58). Apostolul neamurilor dovada d-zeirii lui Hristos o pune în învierea lui „dacă nu a înviat Hristos”... De faptul acesta s'au temut vrăjmașii lui Hristos, știind și ei, că va fi cea mai mare dovadă a d-zeirii lui, ce nu se va mai putea răsturna. Grijă cea mare de trupul cel mort a lui Isus.

II. Învierea lui Hristos este dovada învierii noastre: „Căci se cade trupului acestui stricăcios...” (I. Cor. XV, 53). Dacă sufletul este vultur, care se nizuiește spre înălțimi, trupul este aripă. Sufletul nimic nu face fără trup. „Ce bucurie a naturii, ce fruct al pământului, în ce să delectează sufletul tău fără trup?” Tertulian Sufletul nimic nu are mai scump ca și trupul; îl apără. „Este demn și rațional, zice Grigorie Naz., că deoarece sufletul primește trupul de frate să-l ducă și în fericirea cea cerească cu sine, ca să se împărtășească și în bucurie și în osândă”. *Aștept învierea morților.*

Inch. Hristos a înviat cu trupul să ne întărească în speranța învierii.

B) *Sfântul Gheorghe* (23 Apr.)

Intr. Lupta Sf. Gheorghe cu bălaurul este lupta omului pentru mântuirea sa sufletească cu lumea, cu trupul său, cu diavolul.

Tract. I. „Căci aceasta este voia lui Dumnezeu, sfințirea noastră”. (I. Tesal. IV, 3). „Dzeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască” (I. Tim. II, 4). Părintele nostru voiește perirea noastră? „Nu se bucură el de pierirea celor vii” (Sirah I, 18). Ajutorul lui Dumnezeu nu lipsește.

II. „Perirea ta e din tine Izraile” (Os. XIII, 19). „S'au revoltat în contra luminii” (Job. XXIV, 13). Dumnezeu le-a aprins lumina ca să cunoască adevărul, dar ei și-au închis ochii. Au spus lui Dumnezeu, depărtează-te dela noi” (Os. XXI, 14). „Eu sunt, care am păcătuit, eu am lucrat nedreptatea” (II Reg. XXIV, 17) „Mânite noastre le întindem Egiptului și Asirienilor, ca să ne săturăm de pâine”. Nici diavolul nu ne poate strica fără voia noastră. „Au spus sufletului tău, te apleacă ca să putem trece, și pământ și-ai făcut trupul, și drum trecătorilor” (Is. LI, 28).

Inch. Mântuirea noastră e în mâna noastră.

C) *Dumineca Slăbănogului.*

„Doamne om nu am” (Ioan V, 7).

Intr. Asămănarea paralticului cu sufletul din locul curățitor.

Tract. I. Este purgator. Au crezut păgânii, Homer, Aeschylus, Platone, Virgiliu. „Moartea -- zice Platone -- este despărțirea sufletului de trup. După această despărțire, sufletul merge la judecător, care de multeori nu află nimic sănătos în el. El trimite în închisoare, care este de două feluri, din care poți trage folos; sau să servească de spaimă altora”. Sunt suflete cari se pot cura și cari nu se pot. (de Republica X, 46). Virgiliu face deosebire între suflete cari nu sunt de tot rele. să ajungă în iad; nici bune să meargă în Elyseu. II. Machabei XXII, 46. Mat. XII, 32. Mat V, 26. Conciliul din Florența (1439), Trident (1445-1463). „Inmormântați-mi trupul meu unde voiți, vă rog însă la altarul Domnului neincetați vă aduceți aminte de sufletul meu”. Sf. Monica.

II. Sufletele din purgator le putem ajuta: (Conciliul II din Lyon): mai mult cu sf. liturgie (Trid 24) „Pre cei morți îl ajutăm nu cu plângere, ci cu rugăcime și elemozină”: Crisostom. Să-i ajutăm mai cu seamă pre cei ce stau aproape de noi. (Job. XIX, 21). Numai un suflet de se va mântui prin intervenirea noastră, ajungând în rai, ajutorul nostru-l va replăti însutit.

Inch. Să nu lăsăm să strige sufletele părinților și fraților noștri ca paralticul -- până atâția alții se mântuiesc având frate bun, etc. -- Doamne om nu am. -- *Ami.* --

Redactor resp.: Păr. Dr. Aloisie I. Tăutu.